

Inspectie SZW
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Sectorrapportage Asbest 2013

Inhoud

Voorwoord

Voor u ligt de sectorrapportage Asbest van de Inspectie SZW. Het betreft de verslaglegging van de activiteiten die de inspectie heeft verricht gedurende de eerste periode van de Meerjarenaanpak Asbest 2012 - 2015.

Asbest is een gevaarlijke stof. De blootstelling aan asbestvezels kan levensbedreigend zijn. Nog steeds sterven er jaarlijks tussen de 900 - 1300 mensen aan de gevolgen van blootstelling in het verleden.

Asbesthoudende toepassingen zijn nog overal in ons land te vinden. Vooral in gebouwen van vóór 1994, het jaar waarin een totaalverbod op import, productie en gebruik van asbest in ons land van toepassing werd. Asbest wordt op dit moment nog steeds verwijderd, veelal door gecertificeerde bedrijven. Over die bedrijven en over de vraag of - en in hoeverre - dat op een arboveilige wijze gebeurt gaat deze sectorrapportage.

De rapportage gaat echter over meer. Ook over klusbedrijven, aannemers en anderen die asbest op een illegale - malafide - wijze verwijderen. In strijd met de zeer strikte regels die gelden voor asbestverwijdering. Deze bedrijven vormen een risico voor ons allemaal: ze ondermijnen het legale stelsel met bonafide bedrijven die zich aan de regels willen houden èn - belangrijker - het zijn beunhazen die gezondheidsrisico's creëren voor bewoners en omwonenden en anderen die door hun optreden blootgesteld kunnen worden aan asbestvezels.

Het is dus goed nieuws dat er sprake is van een forse stijging van het aantal bij de Inspectie SZW gemelde asbestsaneringen over de afgelopen jaren. Een indicatie dat saneringen steeds vaker via het gecertificeerde stelsel lopen in plaats van zich onzichtbaar af te spelen in het malafide circuit.

Tot slot gaat deze rapportage over werknemers in sectoren waar de kans op blootstelling aan asbestvezels nog reëel is omdat ze bijvoorbeeld werkzaam zijn in de installatiebranche of de scheepsonderhoud- en reparatiesector. Deze werknemers weten soms niet aan welke risico's zij kunnen worden blootgesteld.

Het intensieve optreden van de Inspectie SZW in de gecertificeerde asbestsector is niet vanzelfsprekend. In deze sector werken deskundige werknemers die beschikken over persoonscertificaten en dus heel goed op de hoogte zouden moeten zijn van de risico's die zij lopen. Zij werken voor bedrijven die ook gecertificeerd zijn en dus van de hoed en de rand moeten weten. En tot slot wordt in dit stelsel toezicht gehouden door certificerende en keurende instellingen (cki's). Al met al dus een sector waar de inspectie zich slechts zo nu en dan zou moeten laten zien en 'veilig werken' een vanzelfsprekendheid zou moeten zijn. Helaas is dat echter nu niet het geval.

Het gecertificeerde stelsel zal zich de komende jaren moeten bewijzen. De arbeidsveiligheid moet gewaarborgd zijn.

Mr. J.A. van den Bos
Inspecteur-generaal SZW

Samenvatting

De Inspectie SZW heeft eind 2011 de meerjarige Sectoraanpak Asbest 2012 - 2015 vastgesteld. In deze sectorrapportage wordt een eerste verslag gegeven over de tot dusverre bereikte resultaten. Er worden conclusies getrokken en de vervolgaanpak voor 2013 en 2014 wordt geschetst.

Uit de inspectieresultaten over 2012 blijkt dat er sprake is van een forse stijging van de handhavingspercentages: bij 70% van de geïnspecteerde saneringslocaties worden (ernstige) tekortkomingen geconstateerd. Dit cijfer is flink hoger dan de vrij constante lijn over de afgelopen jaren. De verklaring hiervoor ligt in de intensieve aanpak die de inspectie sinds januari 2012 hanteert. Er is een asbestinspectieteam gevormd met volledig vrijgestelde inspecteurs, een concentratie aan expertise en een strakke focus op de sector. Ongeveer de helft van de handhavinginstrumenten over 2012 betreft boetes, stilleggingen en/of proces-verbaal. De inspectie treedt dus streng op en doet dat met de sinds januari 2013 in werking getreden Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving nog forser. Bedrijven die herhaaldelijk en veelvuldig de regels overtreden zijn nadrukkelijk in beeld. De inspectie verwacht in 2013 en 2014 het nieuwe sanctie-instrument om 'bedrijfsactiviteiten preventief stil te leggen' met enige regelmaat in deze sector in te zetten.

De Inspectie SZW werkt - waar mogelijk - nauw samen met sociale partners en andere betrokken partijen in de asbestsector. Er is sprake van intensief contact en betrokkenheid bij de ontwikkeling van communicatie-instrumenten (zoals een zelfinspectietool voor werknemers, www.zelfinspectie.nl). De werkgeversorganisaties VERAS en VVTB zijn onlangs met behulp van SZW-subsidie een campagne gestart om de veiligheidscultuur in de bedrijven te verbeteren (www.vezelveiligheid.nl).

De samenwerking met de certificerende en keurende instellingen (cki's) is verbeterd door toegenomen informatie-uitwisseling in het kader van een in 2012 afgesloten protocol. Tegelijkertijd moet worden geconstateerd dat het merendeel van de informatie slechts van een enkele cki afkomstig is en ook het daadwerkelijk opleggen van maatregelen/sancties door de cki's kan worden verhoogd. De Inspectie maakt zich zorgen over de werking van het gecertificeerde stelsel mede ook in het licht van de noodzakelijke forse eigen inspectie-inzet op dit moment. De Inspectie SZW zal de cki's nadrukkelijker aanspreken op hun verantwoordelijkheid en overweegt in haar rapporten over cki's uit te gaan van openbaarmaking van informatie ('naming') als ook het delen van handhavingcorrespondentie over asbestbedrijven met opdrachtgevers ('shaming').

Malafide saneerders worden door de Inspectie SZW langs twee sporen aangepakt: 'sanctioneren' door intensief inspecteren en opsporen èn 'communiceren' om daarmee de sanctiehoogte en pakkans te benadrukken. De inzet van de beschikbare capaciteit wordt de komende periode verder verhoogd ten gunste van de aanpak van malafide bedrijven. De bestaande samenwerking met medetoezichthouders en Openbaar Ministerie wordt onverminderd voortgezet.

In 2013 en 2014 vinden in de sectoren scheeps-reparatie en -onderhoud en de installatiebranche inspecties plaats. Daarnaast wordt - waar mogelijk in samenwerking met sociale partners - ook met de inzet van communicatie-activiteiten de bewustwording over de risico's van blootstelling aan asbest vergroot.

1 Inleiding

1.1 Toezicht door de Inspectie SZW

Eind 2011 heeft de Inspectie SZW de Meerjarenaanpak Asbest 2012 - 2015 vastgesteld[1]. Voor de inspectie is het voorkomen van blootstelling aan asbest een speerpunt. In de inspectiebrede risicoanalyses die zijn uitgevoerd in het kader van het Meerjarenplan 2013 - 2014 is asbest in de prioritering als een 'hoog (arbeids)risico' beoordeeld[2].

Dat komt op de eerste plaats omdat de blootstelling aan asbestvezels levensbedreigende risico's kan hebben. Nog jaarlijks sterven er tussen de 900 en 1300 mensen als gevolg van het inademen van asbestvezels. Het gaat dan om slachtoffers die in het verleden - dikwijls tientallen jaren terug - zijn blootgesteld en nu anno 2013 sterven aan de gevolgen van mesothelioom, asbestose of (long)kanker. Hoewel de productie en het gebruik van asbest in 1993 in ons land volledig is verboden, vindt er ook nu nog blootstelling plaats aan asbest: het in het verleden toegepaste asbest is immers nog op veel plaatsen aanwezig. In de werkomgeving kan blootstelling nog plaatsvinden bij het verbouwen en slopen van gebouwen en woningen, bodemsanering en de reparatie of het onderhoud aan objecten (schepen, boorplatforms, machines, enzovoort) waarin asbest in enigerlei vorm is toegepast. Asbest wordt vandaag de dag nog wereldwijd geproduceerd. In landen als China, Brazilië en Rusland - en tot voor kort ook Canada - wordt de stof nog volop gedolven. De kans is reëel dat ook nieuwe producten asbest bevatten. Het probleem is dus voorlopig nog niet de wereld uit.
De intensieve aandacht van de Inspectie SZW voor het arbeidsrisico asbest is naast de gezondheidsrisico's ook ingegeven door het feit dat de naleving van wet- en regelgeving bij het verwijderen van asbesthoudend materiaal nog onder de maat is. Bij inspecties over de afgelopen jaren is sprake van een continu groot aantal gecertificeerde bedrijven waar tekortkomingen worden geconstateerd. Het handhavingspercentage bij deze inspecties lag de afgelopen jaren op een welhaast stabiel niveau van rond de 55 - 60 procent[3].

[1] Zie ook de brochure "Aanpak van asbest 2012 - 2015, Een kwestie van lange adem" met een verkorte versie van de Sectoraanpak Asbest van de Inspectie SZW, april 2012 (www.inspectieszw.nl, onder publicaties).

[2] Zie "Meerjarenplan 2013-2014", Inspectie SZW d.d. november 2012.

[3] Het gemiddelde (landelijke) handhavingspercentage van de Inspectie SZW ligt op 61% in 2010, Jaarverslag 2011 Inspectie SZW.

Dit is voor een sector waar de bedrijven procescertificaten hebben en de werknemers over persoonscertificaten beschikken te hoog.
Een derde reden om de asbestproblematiek hoge inspectieprioriteit te geven vindt zijn reden in de omvang van de zogenaamde 'malafide asbest-verwijderingen'. In verschillende rapporten van de afgelopen jaren wordt de omvang hiervan fors ingeschat. De Algemene Rekenkamer noemt in haar rapport[4] uit 2008 schattingen die er vanuit gaan dat jaarlijks 30 tot 50% van de slooppanden illegaal worden gesloopt. Sommige schattingen liggen hier zelfs nog boven. De Inspectie SZW vindt het ontoelaatbaar dat asbest door malafide klusbedrijven en aannemers wordt verwijderd. De ondeskundige saneringen brengen niet alleen gezondheidsrisico's met zich mee, maar ondermijnen ook het legale gecertificeerde stelsel waar bedrijven conform de wet- en regelgeving hun brood willen verdienen.

1.2 Doelstellingen van de Inspectie SZW

De Inspectie SZW heeft eind 2011 de Sectoraanpak Asbest voor de jaren 2012 tot en met 2015 vastgesteld. In de sectoraanpak zijn een aantal (tussentijdse) doelstellingen opgenomen op basis waarvan de activiteiten voor de komende jaren worden bepaald.

Gecertificeerde sector

In principe geldt voor de Inspectie het uitgangspunt dat er in de gecertificeerde sector sprake zou moeten zijn van een nagenoeg volledige naleving. Dat wil zeggen dat 'ernstige tekortkomingen' waar de kans op blootstelling aan asbestvezels aanwezig is, feitelijk niet behoren voor te komen.

De Inspectie SZW wil de komende jaren de naleving van de arboregels bij de gecertificeerde asbest-verwijderingsbedrijven fors omhoog hebben. Daarom streeft de Inspectie ernaar dat twee van de drie bedrijven asbest zo veilig verwijderen dat zij geen wet- en regelgeving overtreden. Dit betekent dat ten opzichte van 2009 het nalevingsniveau met bijna 50% moet zijn gestegen: een stijging van 45% in 2009 naar 67% in 2015. In de jaren na 2015 moet de naleving in de gecertificeerde asbestsector verder worden verhoogd.

[4] ARK-rapport "Ketenbesef op de werkvloer" d.d. maart 2008.

Malafide bedrijven

Het bewust verwijderen van asbest zonder zich aan de regels te houden, komt volgens de beschikbare schattingen regelmatig voor. In verreweg de meeste gevallen gaat het hier niet zo zeer om een gebrek aan kennis, maar om het opzettelijk niet volgens de regels willen werken die borgen dat het asbest veilig gesaneerd wordt. Veelal spelen financiële overwegingen - ook bij de opdrachtgever - een rol. Variërend van het incidenteel of in voorkomende gevallen willen behalen van tijdswinst ('tijd is geld') tot aan het bewust en structureel zich aanbieden om asbest 'tegen een prikkie' te saneren. In 2015 moet het - bewust en - illegaal verwijderen van asbest aanzienlijk zijn teruggebracht.

Risicovolle sectoren

Blootstelling aan asbest is niet alleen aan de orde bij bedrijven die asbest saneren. Ook werknemers in bijvoorbeeld de sector scheepsreparatie en -onderhoud en de installatiebranche lopen risico. De inspectie heeft specifieke doelstellingen geformuleerd voor deze 'risicosectoren'. In 2015 zijn werknemers in de risicosectoren zich meer bewust van de gezondheidsrisico's van het werken met asbest. Ze weten asbest beter te herkennen en kennen de gevaren en risico's. De werknemers zijn bovendien op de hoogte van de maatregelen die zij moeten nemen om zich te beschermen tegen asbestvezels.

2 Resultaten inspectieprojecten

2.1 Inspectieproject asbestmeldingen

In 2012 heeft de Inspectie SZW 257 inspecties uitgevoerd in het kader van het zogenaamde 'meldingenproject'. Deze inspecties zijn uitgevoerd op basis van de in totaal meer dan 53.000 saneringsmeldingen die in 2012 binnen zijn gekomen. Het doel van deze inspecties is tweeledig:

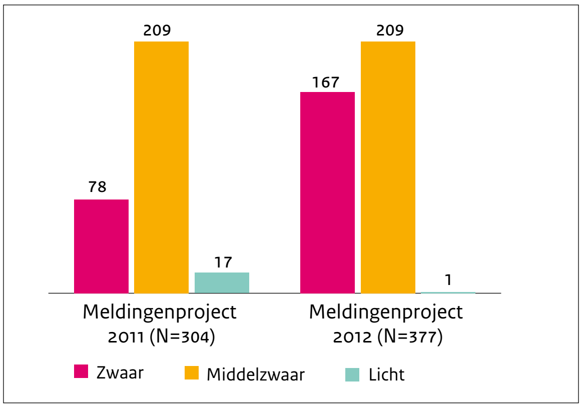
- Het zorg dragen voor een zekere inspectiedruk zodat de ruim 300 gecertificeerde bedrijven asbest arbeidsveiliger gaan saneren;
- Het verkrijgen van actuele signalen op basis van de ingezette handhavingsinstrumenten teneinde bedrijven te kunnen identificeren als zogenaamde 'niet-nalevers' die extra en intensieve inspectie-aandacht nodig hebben. Deze bedrijven worden dan in het jaar daarop (2013) geselecteerd voor het project 'niet-nalevers'.

Uit de inspecties over 2012 blijkt dat het handhavingspercentage (uitgedrukt als het aantal saneringslocaties dat 'niet in orde' is) 70% bedraagt: 181 van 257 geïnspecteerde saneringslocaties waren niet in orde. Dit percentage ligt hoger dan de vrij constante lijn van de afgelopen jaren. Figuur 1 laat dit zien.

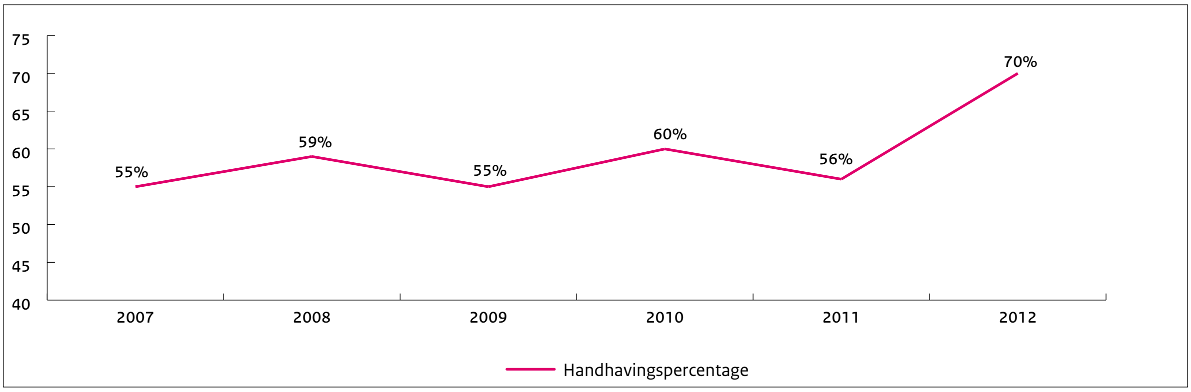
De vorming per 1 januari 2012 van een asbestinspectieteam met volledig vrijgestelde inspecteurs, een concentratie aan expertise en een strakke focus op de asbestsector kunnen een rol spelen bij deze stijging van het handhavings-percentage. De Inspectie treedt streng op in de gecertificeerde asbestsector.

In totaal zijn er 377 overtredingen geconstateerd waarbij in 44% (167) 'zware' handhavings-instrumenten zijn ingezet. Daarbij gaat het om stilleggingen, boetes of proces-verbaal. Ook hier kan worden geconstateerd dat er steviger is opgetreden door de inspecteurs vergeleken met de inspecties over 2011. Onderstaande grafiek 1 laat zien dat in 2011 de inzet van 'zware' handhavingsinstrumenten nog op 26% (78) lag.

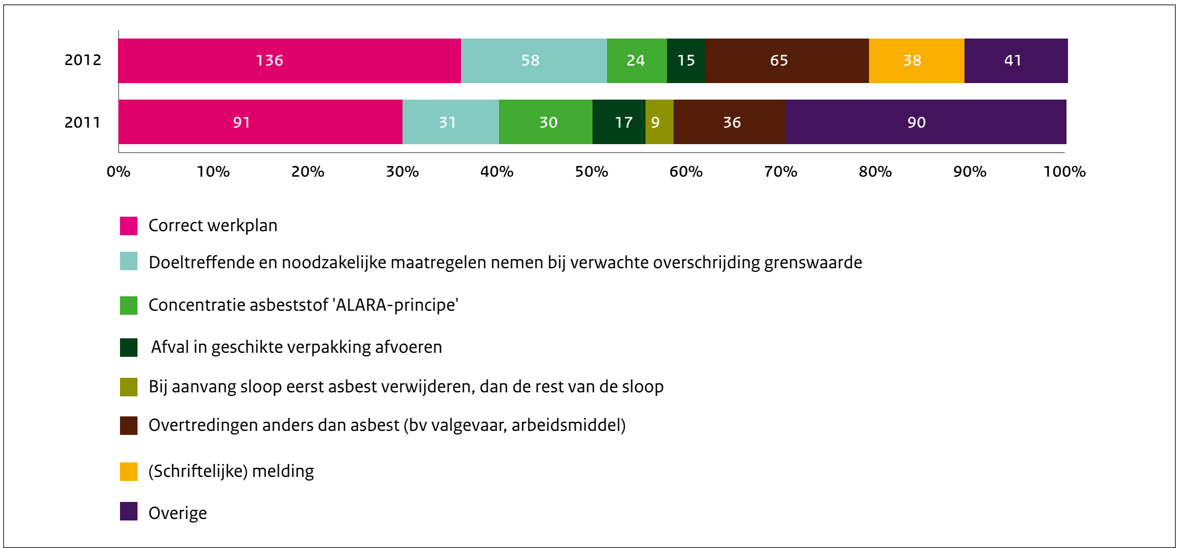
Grafiek 1 Inzet handhavingsinstrumenten 2011 en 2012

Figuur 1 Handhavingspercentages meldingenproject (2007-2012)

Grafiek 2 Overzicht 'meest voorkomende overtredingen'

Grafiek 2 geeft inzicht in aard en soort van de tekortkomingen die tijdens de inspecties veelal door de inspecteurs worden waargenomen en waarop wordt gehandhaafd. Ook hier is weer een vergelijking gemaakt met de inspectie-resultaten uit 2011. In 2011 was nog 'slechts' 70% van de overtredingen toe te schrijven aan een zestal categorieën veel voorkomende ernstige tekortkomingen. In 2012 blijkt de focus bij de inspecteurs verder te zijn toegenomen: circa 90% van de overtredingen zit in de genoemde categorieën. Daarbij valt op dat er ook geregeld overtredingen met betrekking tot de wettelijk verplichte melding van (voorgenomen) asbestwerken zijn geconstateerd[5].

Het treffen van maatregelen om verspreiding van asbestvezels en emissie te voorkomen (bouwen van correcte containment, deco-unit, dragen van passende adembescherming en andere persoonlijke beschermingsmiddelen) blijft - evenals eerdere jaren - problematisch. Dit geldt ook voor het bij de uitvoering van de werkzaamheden toepassen van werkmethoden die tot een zo laag mogelijke emissie van asbestvezels leidt ('ALARA-principe'[6]). Ook het aandeel overtredingen dat 'niet-asbest' gerelateerd is blijft hoog. Sloopbedrijven maken onderdeel uit van de bouwnijverheid en wijken wat dat betreft niet af van de veel voorkomende ernstige overtredingen in relatie tot het werken op hoogte (valgevaar).

Het 'werkplan': een administratieve verplichting?

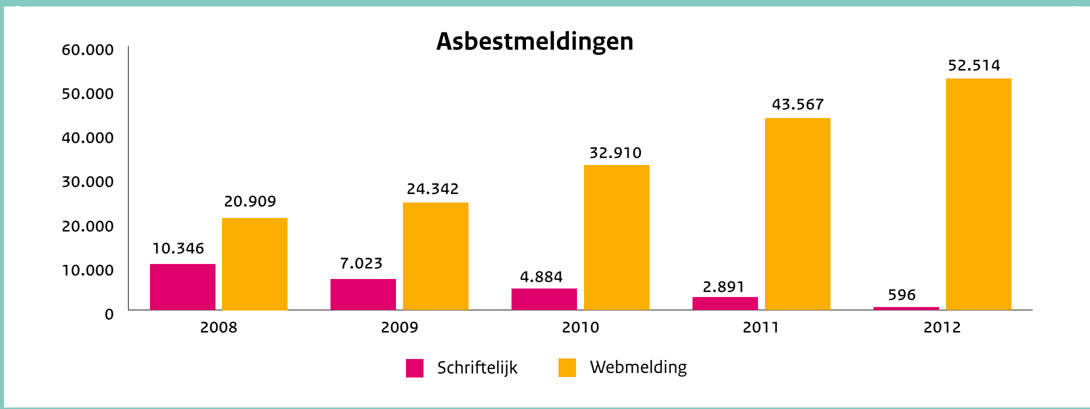
Overtredingen met betrekking tot het werkplan komen veelvuldig voor. In 2011 en 2012 betreft het meer dan 30% van het totaal aantal geconstateerde overtredingen. Wellicht wordt het opstellen van een werkplan (artikel 4.50 Arbobesluit) als een 'administratieve' verplichting gezien. Niets is echter minder waar. Een adequaat en gedegen 'werkplan' vormt de basis voor een goede asbestsanering. Inderdaad betreft het een 'papieren document' en moet het werkplan onder meer getoond kunnen worden op de saneringslocatie. In het werkplan moet echter ook staan hoe het werk wordt uitgevoerd: welke maatregelen er worden getroffen om de blootstelling zo laag mogelijk te doen zijn als ook de te hanteren werkmethode en de te gebruiken hulpmiddelen. Een goed werkplan laat dus zien dat er van tevoren is nagedacht over de sanering en de bescherming van werknemers en vormt een verbindende schakel tussen inventarisatie, uitvoering en eindmeting. In maar liefst 77% van het totaal aantal overtredingen ten aanzien van het werkplan gaat het precies daar[7] mis.

[5] Sinds 1 januari 2012 is het Arbobesluit (artikel 2.1) aangescherpt doordat meldingen vanaf die datum nog alleen elektronisch bij de Inspectie SZW mogen worden gedaan. Inspecteurs hebben aan deze verplichting expliciet aandacht gegeven.

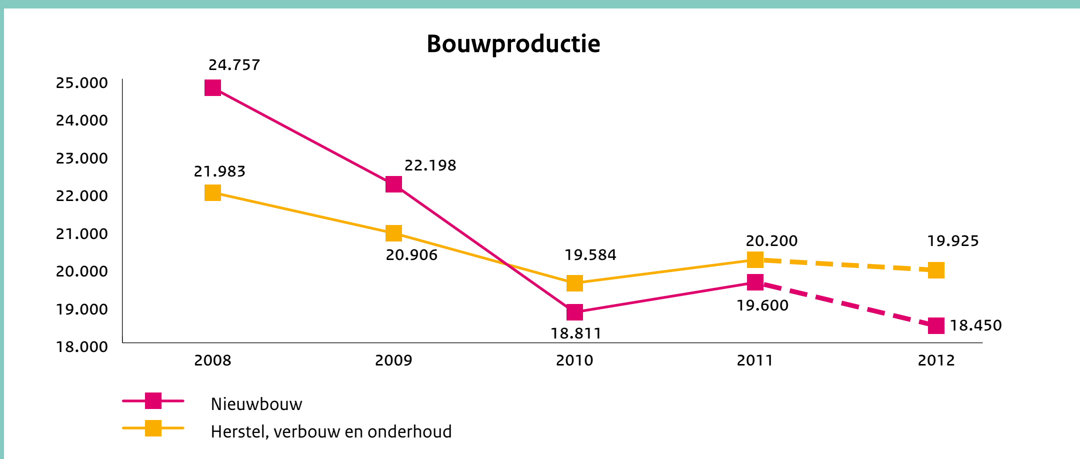
[6] ALARA : 'As Low As Reasonably Achievable.

[7] Artikel 4.50, lid 4 en 5 Arbobesluit.

Uitgelicht: stijging aantal asbestmeldingen versus dalende bouwproductie
Asbestverwijderingswerkzaamheden moeten bij de Inspectie SZW worden gemeld. Dit is zo geregeld in het Arbeidsomstandighedenbesluit. De binnengekomen meldingen stellen de Inspectie in staat om de betreffende locatie te inspecteren en te kijken of er door de saneerder veilig wordt gewerkt. In de afgelopen periode 2008 - 2012 is het aantal meldingen fors gestegen van ruim 31.000 in 2008 tot meer dan 53.000 in 2012. Een stijging met maar liefst 70%.

Over dezelfde periode 2008-2012 laat de bouwproductie een stevige daling zien[8]: de 'nieuwbouw' met zo'n 25% en de 'renovatie en onderhoud' met circa 10%.

De ontwikkeling van de productie in de renovatie- en onderhoudssector is voor het jaarlijkse aantal asbestsaneringswerken van belang. Er mag worden verwacht dat een daling in de bouwproductie gepaard zal gaan met een daling van het aantal saneringswerken. Dit blijkt echter geenszins het geval. Dit kan een indicatie zijn dat saneringen steeds vaker via het gecertificeerde stelsel lopen in plaats van zich onzichtbaar af te spelen in het malafide circuit.

2.2 Inspectieproject niet-nalevers

Zoals bij elke sector, is er ook binnen de asbestsector sprake van een aantal saneringsbedrijven die veiligheid minder hoog in het vaandel hebben staan dan andere. De Inspectie SZW kenschetst deze bedrijven als 'niet-nalevers' die extra inspectie-aandacht krijgen. Jaarlijks stelt de Inspectie een inspectieproject op waarbij een 50-tal bedrijven intensief wordt geïnspecteerd. Bij een aantal van deze bedrijven wordt eveneens een gesprek met de directie gevoerd. Deze activiteiten hebben primair tot doel om het veiligheidsbewustzijn te vergroten en het bedrijf door middel van stevige inzet van handhavingsinstrumenten tot beter inzicht te brengen.

[8] Bouwproductie in miljoenen euro's, prijsniveau 2010. Cijfers www.bouwendnederland.nl, feiten en cijfers, Bron CBS en EIB.

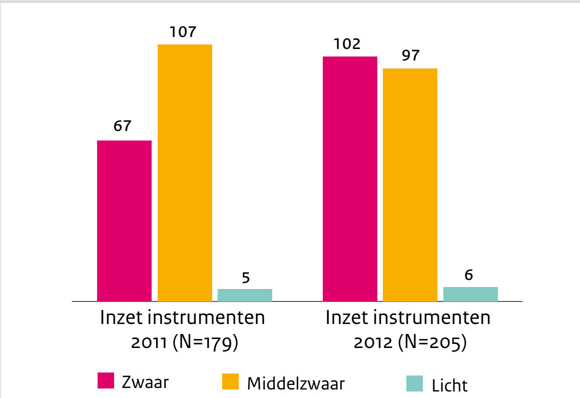
Tabel 1 'Locaties met overtredingen'

	2009/2010	2011	2012
In orde	34% (133)	38% (62)	30% (40)
Niet in orde	66% (259)	62% (102)	70% (94)
Totaal	100% (392)	100% (164)	100% (134)

Uit de inspecties over 2012 blijkt dat het handhavingspercentage (uitgedrukt als het aantal saneringslocaties dat 'niet in orde' is) 70% bedraagt: 94 van de 134 geïnspecteerde saneringslocaties waren niet in orde. Dit percentage ligt hoger dan in 2011 het geval was: 62%. Over 2009/2010[9] bedroeg dit 66%. Tabel 1 geeft dit weer.

In totaal zijn er 205 overtredingen geconstateerd waarbij in 50% (102) 'zware' handhavings-instrumenten zijn ingezet. Daarbij gaat het om stilleggingen, boetes of proces-verbaal. Onderstaande grafiek 3 laat zien dat in 2011 de inzet van 'zware' handhavingsinstrumenten nog op 37% (67) lag.

Grafiek 3 Inzet handhavingsinstrumenten 2011 en 2012

Ook bij het niet-naleversproject 2012 kan zodoende worden geconstateerd dat er steviger is opgetreden door de inspecteurs vergeleken met de inspecties over 2011.

Bij de locatie-inspecties in de asbestsector kijken de inspecteurs naar een beperkt aantal overtredingen[10]. Daarbij staan overtredingen die kunnen leiden tot (een groot risico) op asbestblootstelling centraal.

Ook in het niet-naleversproject in 2012 is de focus bij de inspecteurs toegenomen. Uit grafiek 4 blijkt dat circa 90% van de overtredingen is gelegen in een zestal categorieën ernstige tekortkomingen. Dit lag in 2011 nog op zo'n 70%. Opmerkelijk is verder dat tekortkomingen met betrekking tot de asbestinventarisatierapporten in 2012 beter in beeld zijn gekomen.

Asbestinventarisaties: aan kwaliteit te winnen

Een asbestsaneringsbedrijf kan pas aan de slag wanneer het beschikt over een volledig asbestinventarisatierapport. Zo'n rapport wordt opgesteld door een asbestinventarisatiebureau. Dit zijn bureaus die door een opdrachtgever (gebouweigenaren zoals woningbouwverenigingen en schoolbesturen) worden ingehuurd om in kaart te brengen of en zo ja, waar zich asbest in het gebouw bevindt. Ook de soort asbest en de staat waarin het asbest zich bevindt wordt in een dergelijk rapport beschreven. Een inventarisatierapport geeft aan onder welke risicoklasse (1, 2 of 3) het asbesthoudend materiaal kan worden verwijderd. Er mag pas gesloopt of verbouwd worden in een pand van vóór 1994 wanneer er een dergelijk rapport is. Het rapport maakt ook onderdeel uit van de sloopmelding zoals die bij de gemeente wordt gedaan. In 2012 hebben de inspecteurs herhaaldelijk[11] inventarisatierapporten onder ogen gekregen die onvoldoende van kwaliteit waren. Daarbij ging het om rapporten waar asbesthoudende toepassingen in de verkeerde (lees: lagere) risicoklasse werden ingedeeld. Bronnen werden niet bemonsterd of niet geïnventariseerd. Dit kan grote risico's voor werknemers of derden met zich meebrengen. Asbesthoudende bronnen die niet zijn geïnventariseerd blijven in de regel aanwezig in het pand en kunnen dus wanneer de aannemer met de verbouwing of sloop start leiden tot asbestbesmettingen en blootstellingen. Er wordt immers vanuit gegaan dat alle asbest volledig is verwijderd.
De genoemde problemen met de kwaliteit van inventarisatierapporten zijn meer specifiek benoemd in een recent onderzoek van de Inspectie SZW naar de wijze waarop certificerende instellingen

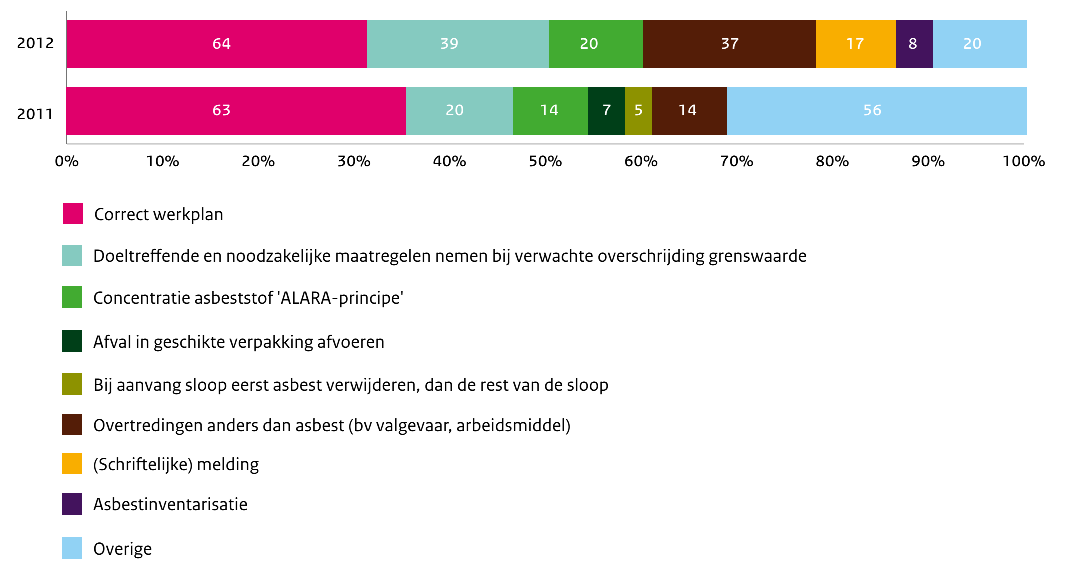
---

9 Zie Inspectieproject 2009/2010 'Asbest: stof tot nadenken' (november 2011).

10 Het betreft met name de voorschriften voor het werken met asbest en asbesthoudende producten, vastgelegd in het Arbobesluit artikel 4.44 tot en met 4.54d.

11 In 2012 zijn er 29 klachten vanuit de Inspectie SZW verstuurd naar inventarisatiebureaus, waarvan 23 keer eveneens een afschrift naar de certificerende- en keurende instelling (cki).

Grafiek 4 Overzicht 'meest voorkomende overtredingen'

asbestinventarisatiebedrijven certificeren. Een deel van de problemen komt voort uit het feit dat de certificerende instellingen hun certificaathouders niet altijd voldoende controleren en sanctioneren indien men zich niet aan de regels houdt bij het opstellen van inventarisatierapporten.[12]

De aanpak 'niet-nalevers' uitgelicht

In 2012 is bij 27 bedrijven naast locatiebezoeken ook sprake geweest van een inspectiebezoek op de hoofdvestiging. De inspecteurs hebben in een gesprek met de directie hun inspectie-ervaringen (zowel positieve als negatieve) gedeeld en verbeterpunten besproken. In een aantal gevallen zijn deze gesprekken gevoerd om het bedrijf aan te spreken op zijn gebrekkige arbozorg. Het door de werkgever zorgdragen voor voorlichting en onderricht gericht op het per werk/project adequaat inlichten van zijn personeel over de te verrichten werkzaamheden en de daaraan verbonden risico's was een gesprekspunt. Dat geldt eveneens voor het opstellen van voldoende locatie-specifieke werkplannen. Ook het daadwerkelijk organiseren en invulling geven van het toezicht op de werkzaamheden werd aan de orde gesteld. Bij 9 vestigingsgesprekken heeft dit geleid tot het door de inspecteur 'stellen van een eis tot naleving'. Dit alles om het bedrijf in beweging te krijgen. Uiteindelijk zijn 14 'niet-nalevers' wederom opgenomen in de selecties voor het 'niet-naleversproject 2013'. Zij staan in 2013 zodoende wederom onder verscherpt toezicht. Voor 4 bedrijven geldt in 2013 dat zij reeds 3 achtereenvolgende jaren als niet-nalevers worden bestempeld. Deze gecertificeerde bedrijven leveren door hun wijze van werken voortdurend risico op voor mens en milieu. Voor deze bedrijven zal de inspectiedruk nadrukkelijk verder worden opgevoerd waarbij de sanctiemogelijkheid van de 'preventieve bedrijfsstillegging' - bedoeld voor notoire overtreders' - uit de sinds 1 januari 2013 geldende Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving (WAHSS) ook expliciet in beeld is indien men de wet niet naleeft.

2.3 Malafide saneerders

In 2012 is de inspectie-aandacht voor malafide saneringen in het kader van de Sectoraanpak Asbest 2012 - 2015 geïntensiveerd. In totaal zijn er 205 inspecties uitgevoerd.

Het overgrote deel van deze inspecties heeft plaatsgevonden doordat er tussen de inspecteurs van de betrokken inspectiediensten goede regionale contacten bestaan en worden onderhouden. De Inspectie SZW heeft met de vorming van een asbestinspectieteam hierin ook nadrukkelijk geïnvesteerd. De inspecteurs zijn volledig gericht op de asbestproblematiek en daarmee ook beter aanspreekbaar door hun collega-toezichthouders. Veel tips en signalen worden dus verkregen, gegeven en opgepakt door de uitwisseling van onderlinge informatie tussen de verschillende diensten. De samenwerking met regionale milieuteams van de

[12] Het onderzoek 'Weten waar asbest zit', Inspectie SZW (juli 2013).

politie, gemeentelijke milieudiensten en bouw- en woningtoezicht van de gemeenten is in veel regio's informeel van aard en dikwijls gebaseerd op goede onderlinge contacten. In 2012 is in een aantal pilotregio's de samenwerking ook meer formeel vormgegeven. Dit is het geval in de regio's Rijnmond, Amsterdam/IJmond en Gelderland/Rivierenland. Op reguliere basis treffen toezichthouders elkaar om informatie uit te wisselen en samen te werken aan concrete casuïstiek.

Steenfabriek De Waalwaard
In maart 2012 wordt bekend dat op het terrein van de voormalige steenfabriek De Waalwaard in de gemeente Neder-Betuwe sprake is van een zware asbestvervuiling. Het kankerverwekkende materiaal is gevonden in onder meer de voormalige steen-ovens en de dakplaten. De voormalige steenfabriek heeft de afgelopen jaren verschillende eigenaren gehad. Er hebben diverse bedrijfsactiviteiten plaatsgevonden. De hallen van de steenfabriek zijn ook gebruikt voor allerlei evenementen zoals feesten, beurzen en congressen. De huidige eigenaar is de Dienst Landelijk Gebied (DLG). De provincie Gelderland wil weten of er in het verleden illegaal asbest is verwijderd ('gestript') en of er mensen zijn blootgesteld aan asbest. Om die reden heeft de provincie aangifte gedaan bij het Functioneel Parket (OM). Er loopt een strafrechtelijk onderzoek waar ook de Inspectie SZW bij betrokken is. Het terrein en de gebouwen zijn afgesloten en niet (meer) toegankelijk.

Bij de aanpak van malafide saneringen werkt de Inspectie SZW niet alleen nauw samen met andere inspectiediensten en het Openbaar Ministerie. Ook binnen de Inspectie SZW zelf vindt samenwerking plaats tussen de directie Arbeidsomstandigheden en de directie Opsporing (rechercheurs). Deze samenwerking is met name aan de orde als het om malafide-praktijken gaat waarbij structurele meervoudige overtredingen plaatsvinden. Zo worden op (professionele) websites klussen aangeboden c.q. klussers gevraagd om asbest te verwijderen. Uit onderzoek blijkt dat dit min of meer structureel aan de orde is waarbij het mogelijk om meer dan alleen overtredingen van de arbowet- en regelgeving gaat. Het gaat hier om langlopende onderzoeken waarvan er op dit moment meerdere nog doorlopen in het kalenderjaar 2013.

Malafide saneringen vinden in allerlei ‘soorten en maten’ plaats. Het heel bewust ontlopen van wet- en regelgeving behoort daartoe. In dergelijke gevallen gaat het altijd om het behalen van financiële voordelen. In andere gevallen kan het echter ook om minder bewust gepleegde overtredingen gaan en spelen factoren als tijdswinst en soms ook onbekendheid met wet- en regelgeving een rol. Ook het onderschatten of ontkennen van de gezondheidsrisico’s bij blootstelling aan asbestvezels kan aan de orde zijn.

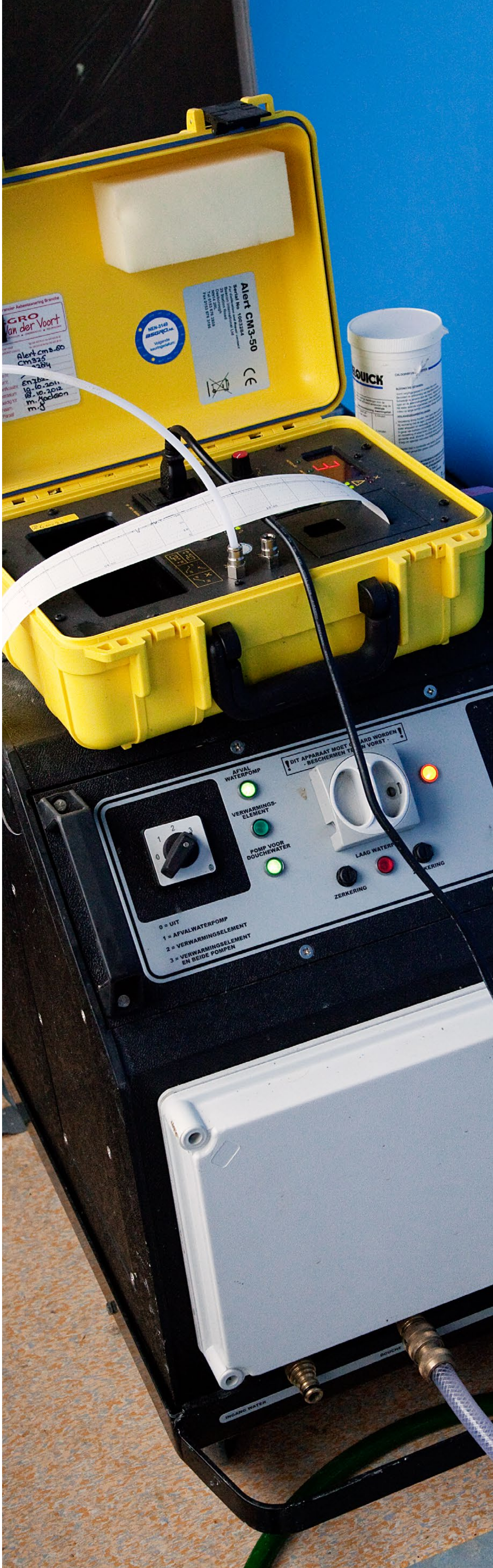
Asbestsloop door kinderen

Als het legaal laten verwijderen van asbest je te duur is, kun je het ook door kinderen laten verwijderen, lijken sommige personen te denken: ‘een heitje voor een karweitje’. In allerlei meer of minder ernstige varianten is de drijfveer voor het malafide laten saneren van asbest steeds weer terug te voeren op tijdwinst in combinatie met financieel gewin. Dikwijls ook met een totale verontachtzaming van de gezondheidsrisico’s die de blootstelling aan asbestvezels met zich mee kan brengen.
Een man uit Slagharen overtrad tal van wetten en regels door vier tienerjongens in te huren om een schuur vol asbest te slopen. De Inspectie SZW en het Openbaar Ministerie gingen samen tot vervolging over. Totale boete: € 11.325 euro, voorwaardelijke celstraf plus een strafblad. De ondernemer vroeg de jongens - waarvan drie nog niet eens 16 jaar oud – om een al gedeeltelijk ingestorte pluimveeschuur die vol zat met asbest af te breken. De man wilde eerder voor de klus een sloopbedrijf inschakelen. Toen die hem vertelden dat er in de schuur asbest zat en dat dit door een gecertificeerd bedrijf moest worden verwijderd, zag hij er van af. Kort daarna zette hij enkele jongens uit de buurt voor € 5 euro per uur aan het werk. Hij droeg ze wel op mondkapjes te dragen, die ze zelf eerst moesten gaan kopen.

De rol van de opdrachtgever

In september 2012 treffen inspecteurs van de Inspectie SZW twee Poolse werknemers aan die in een tussenwoning bezig zijn met renovatiewerkzaamheden. De werknemers - die geen Nederlands spreken - hebben de woning gesloopt en het aanwezige asbest onverpakt in een vuilcontainer gegooid en in de tuin neergezet. De werkzaamheden worden onmiddellijk stilgelegd en het renovatiebedrijf krijgt een forse boete. Het blijkt dat de opdrachtgevende partijen - twee vastgoedbedrijven - géén inventarisatierapport hebben laten opstellen. Het renovatiebedrijf had vanzelfsprekend moeten vragen naar dit rapport en pas aan het werk mogen beginnen als het asbesthoudend materiaal door een gecertificeerd saneringsbedrijf was verwijderd. De opdrachtgever heeft hier echter eveneens flinke steken laten vallen. De inspecteurs hebben aan de beide vastgoedbedrijven de eis gesteld dat 'bij lopende en toekomstige bouw-, sloop- en onderhoudswerkzaamheden een volledige asbestinventarisatie moet zijn uitgevoerd voordat er met werkzaamheden wordt gestart'. De opdrachtgever moet er namelijk op basis van de arbowet- en regelgeving (artikel 2.26 Arbobesluit) voor zorgen dat in de ontwerpfase rekening wordt gehouden met de gezondheidsrisico's die in de uitvoeringsfase kunnen optreden. De opdrachtgevers hebben niet alleen financiële schade opgelopen doordat het werk drie weken heeft stilgelegen, er een besmettingsonderzoek heeft moeten plaatsvinden en er alsnog een saneringsbedrijf het asbest heeft verwijderd. De vastgoedbedrijven lopen het risico op een hoge boete als zij nog een keer de wet overtreden.

3 Incidenten, klachten en toezicht certificering

3.1 Incidenten, klachten en signalen

Incidenten

Het overgrote deel van de asbestsaneringsbedrijven maakt onderdeel uit van de bouwnijverheid[13]. De meeste saneringen vinden plaats in en aan gebouwen: hetzij door sloopwerkzaamheden hetzij door renovatie of verbouw aan bestaande panden. Dikwijls is er dus sprake van vergelijkbare risico's als elders in de bouwsector. Ook in de aard van de ongevallen komt dit tot uiting. Drie van de vier bij de Inspectie SZW gemelde en in onderzoek genomen ongevallen[14] in de asbestsector over 2012 betreft vallen van hoogte. De kans om in de asbestsector slachtoffer te worden van een ongeval ligt daarmee op een vergelijkbaar hoog niveau als in de sector Bouw.

Met name bij het verwijderen van dak- en gevelbeplating (asbestcementdaken) worden er onvoldoende maatregelen getroffen om dit valgevaar tegen te gaan. Van collectieve veiligheidsvoorzieningen - zoals het aanbrengen van steigers en randbeveiliging - is dikwijls geen sprake. Ook adequaat aangebrachte vangnetten worden zelden gezien. Het gebruik van veiligheidsgordels met vanglijnen is in de meeste gevallen de persoonlijke bescherming die wordt gebruikt. Het probleem is echter dat het lopen op de - veelal sterk verweerde - asbestcementdaken risicovol is. Ook wanneer er aangelijnd wordt gewerkt neemt dit het risico op 'door het dak vallen' niet af. Het aangelijnd zijn voorkomt daarmee geenszins ernstige ongevallen.

Klachten en signalen

Over 2012 zijn er bij de Inspectie SZW 298 klachten en signalen met betrekking tot asbest in behandeling genomen. Van deze meldingen gaat het om 236 signalen en tips (79%) en 62 klachten (21%).

Klachten zijn altijd afkomstig van direct belanghebbende werknemers of een belangenvertegenwoordiger (zoals een vakbond of rechtshulpverlener). Bij asbest gaan veel klachten die worden gemeld over werknemers die in hun directe werkomgeving asbestverdacht materiaal aantreffen, er geen of onvoldoende veiligheidsmaatregelen worden getroffen en zij met gezondheidsrisico's worden geconfronteerd. Bij 34 (55%) van de 62 gemelde klachten is er handhavend opgetreden. Daarbij ging het in het merendeel van de gevallen om stillegging van de werkzaamheden onder voorwaarden van het opstellen van een inventarisatierapport, de uitvoering van een asbestsanering en het vrijgeven van de locatie na een eindmeting door een laboratorium.

Ruim driekwart van de meldingen betrof signalen en tips. Deze waren voor een belangrijk deel afkomstig van andere toezichthouders (zoals gemeentelijke milieudiensten of bouw- en woningtoezicht of regionale milieuteams van de politie) maar ook betrof het tips vanuit het bedrijfsleven (waaronder concurrenten) en burgers (omwonenden en buurtbewoners). Bij 109 (46%) van de 236 signalen en tips is er handhavend opgetreden. Een deel van de tips en signalen is ook doorgezet naar collega-toezichthouders.

Acht meter val door sparing in dak

Tijdens het verwijderen van asbesthoudend plaatmateriaal van het dak van een fabriekshal valt een deskundig asbestverwijderaar (DAV) acht meter naar beneden. Het slachtoffer was bezig met het schoonmaken van het dak met een stofzuiger en was niet bekend met het feit dat er onder een pallet een sparing door het dak van ongeveer 1m² aanwezig was. Om het dak onder de pallet asbestvezelvrij te maken verplaatste hij hiervoor de pallet. Doordat hij een volgelaatsmasker droeg had hij een beperkt zicht en viel naar beneden. Het slachtoffer en zijn collega's droegen tijdens het uitvoeren van hun werkzaamheden geen harnasgordels die waren uitgerust met vallijnen. De houten pallet was niet vastgezet op het nog aanwezige dakmateriaal. Rondom de sparing waren ook geen signaleringen aangebracht. Het valgevaar was op geen enkele wijze tegengegaan. Het slachtoffer loopt enkele verbrijzelde ledematen en complexe breuken op. Deze situaties komen veel voor bij saneringswerkzaamheden op hoogte. Het werk op locatie is kort (enkele dagen) en de kosten en moeite wordt niet genomen om zorg te dragen voor voldoende veiligheidsmaatregelen. Er is sprake van een gebrekkige veiligheidscultuur.

---

[13] Een klein deel van de saneringsbedrijven is gespecialiseerd in saneringswerk in de industriële sectoren (waaronder bedrijven in de energiesector, de metaalindustrie en de chemische procesindustrie).

[14] Het gaat hier om meldingsplichtige ongevallen.

Asbest in de Oosterschelde
In januari 2012 treffen een arbeidsinspecteur en een toezichthouder van het Regionaal Milieuteam van de politie Zeeland een locatie aan waar een gebouwtje wordt gesloopt dat asbesthoudende beplating bevat. De inspecteurs waren ter plaatse na een tip/signaal hierover te hebben ontvangen. De beplating lag overal in stukken op de kade en bevond zich eveneens op de bodem van de Oosterschelde. Ook Rijkswaterstaat wordt - als bevoegd gezag - betrokken. De werkzaamheden worden stilgelegd en een boeterapport wordt opgemaakt vanwege tal van overtredingen van de arbowet- en regelgeving. Er is immers sprake van een malafide sanering. Naast de bestuurlijke boete van bijna € 5.000, ontvangt het bedrijf van Rijkswaterstaat een proces-verbaal ter hoogte van nog eens € 1.500 euro. Vanwege het naderhand negeren van de opgelegde stillegging van de werkzaamheden, is er door het Openbaar Ministerie een strafzaak gestart. De rechtbank heeft een boete van € 10.000 euro opgelegd, waarvan de helft voorwaardelijk. Daarmee bedraagt het totale boetebedrag € 11.500 euro.

3.2 Toezicht certificering

Nieuwe certificatieschema's

Per 1 februari 2012 zijn de nieuwe certificatieschema's van kracht. De invoering van de nieuwe schema's is onderdeel van de stelselwijziging certificatie. Het doel van de stelselwijziging is het krachtiger maken van het instrument certificatie. Dat deze aanscherping voor het werkveld asbest nodig was, blijkt uit de naleving van de regelgeving over de afgelopen jaren.

De nieuwe certificatieschema's stellen zwaardere eisen aan asbestverwijderingsbedrijven die een certificaat willen verwerven en behouden. Ook voor de certificerende instellingen (cki's) zijn de eisen aangescherpt[15]. Cki's moeten hun certificaathouders strikter controleren en bij overtreding van de regels strenger optreden. Hiervoor zijn de sanctiebepalingen aangescherpt. Dit uit zich onder andere in het meer expliciet benoemen van overtredingen en de bijbehorende sancties[16] en de invoering van een zogenaamde 'escalatieladder'. Meerdere overtredingen binnen een bepaalde tijdspanne leiden tot zwaardere sancties. Met als ultieme sanctie: intrekking van het certificaat. De verwachting is dat dit nieuwe strengere sanctieregime dat de cki's kunnen toepassen zal leiden tot een toename van de naleving van wet- en regelgeving en daarmee het veilig asbest verwijderen binnen het gecertificeerde stelsel.

Informatieprotocol

De inwerkingtreding van de nieuwe certificatieschema's vormde voor de Inspectie SZW een geschikt moment om met de cki's nieuwe afspraken te maken over het uitwisselen van informatie. Uit de evaluatie[17] van de afspraken van het bestaande informatieprotocol uit 2009, was immers gebleken dat de wederzijdse informatieoverdracht nog verbeterd kon worden als ook dat de toepassing van sancties door de cki's nog onvoldoende werd gerealiseerd. In een nieuw informatieprotocol dat in juni 2012 is ondertekend, beogen de Inspectie SZW en de certificerende instellingen met aangescherpte afspraken tot een effectiever optreden te komen. De Inspectie SZW kan met de informatie van de cki's over hun certificaathouders meer risicogericht handhaven: de verschafte informatie maakt het mogelijk om nog meer gerichte inspecties uit te voeren bij daarvoor in aanmerking komende bedrijven. Voor de cki's geldt dat de verschafte informatie hen nog beter in staat stelt om bij de daarvoor in aanmerking komende situaties certificaathouders de juiste sanctie op te leggen, te weten: een 'waarschuwing', schorsing of - voorwaardelijke - intrekking van het certificaat.

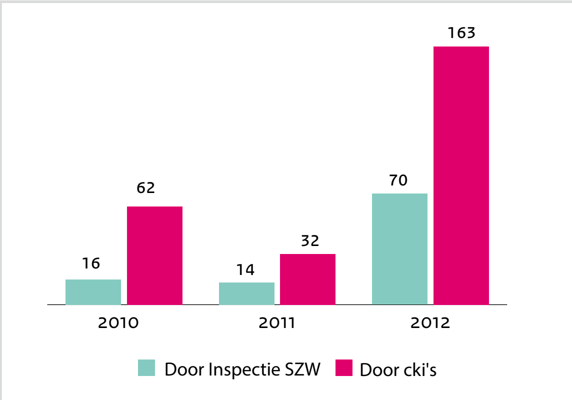
In het nieuw overeengekomen informatieprotocol is de informatie-uitwisseling tussen cki's en Inspectie SZW in het bijzonder toegespitst op overtredingen en/of tekortkomingen die kunnen leiden tot (een groot risico op) asbestvezelemissie. Het gaat hierbij om overtredingen die ook in de nieuwe certificatieschema's als ernstige tekortkomingen worden gezien waarvoor stevige sanctionering op zijn plaats is.

[15] De certificatieschema's voor asbestsaneringsbedrijven en de cki's zijn vastgelegd in SC530 en te vinden op www.ascert.nl. Zie ook Staatscourant 2011, nr. 22513 d.d. 22 december 2011.

[16] Zie SC530, bijlage H 'Categorie-indeling sanctiestelsel asbestverwijdering'.

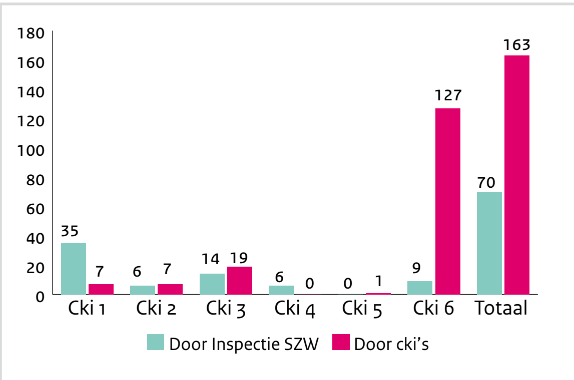
[17] Rapport Inspectie SZW 'Kiezen voor het delen van informatie' d.d. 14 mei 2012.

Grafiek 5 **Totaal aantal meldingen informatieprotocol Inspectie SZW - Cki's**

Grafiek 5 laat zien hoe de informatie-uitwisseling de afgelopen jaren is verlopen. Zichtbaar is dat het aantal meldingen in 2012 vier tot vijf keer zo hoog ligt als in 2011 het geval was.

Grafiek 6 **Meldingen informatieprotocol Inspectie SZW - Cki's 2012**

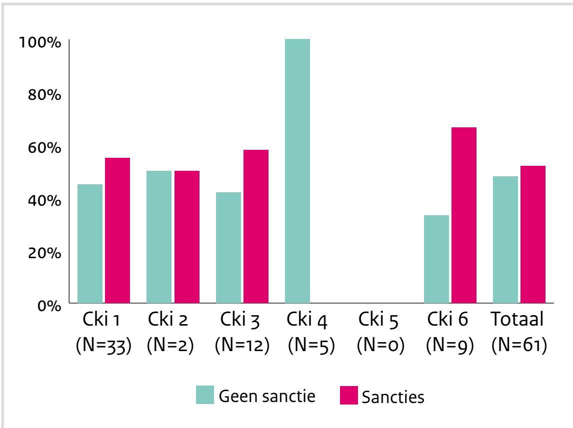

Uit grafiek 6 valt af te lezen dat de mate waarin cki's in het kader van het protocol informatie uitwisselen een zeer divers beeld laat zien. Het merendeel van de meldingen komt - zo blijkt uit grafiek 6 - voor rekening van één cki (cki 6). De overige cki's zijn veel minder actief in het kader van de uitvoering van het informatieprotocol.

Om een oordeel te kunnen hebben over het aantal meldingen dat een cki doet, moet dit wel gerelateerd worden aan het marktaandeel[18]. Zo is bijvoorbeeld bij Eerland circa eenderde (35%) van de certificatiehouders aangesloten. Daarentegen is het marktaandeel van SGS Nederland met 2% buitengewoon klein en moet het aantal meldingen ook in dat licht bezien worden.

Op basis van de certificatieschema's - als ook het protocol - mag worden verwacht dat de cki - gebruik maakt van zijn sanctie-mogelijkheden richting de certificaathouder. In het relevante certificatieschema staat opgenomen dat de cki op basis van onderzoeken van overheidsinstellingen die leiden tot een boeterapport direct kan bepalen of er sprake is van een of meer afwijkingen. Desnoods wordt er nader onderzoek verricht door de cki[19]. Uit de beschikbare gegevens blijkt dat in 52% van de gevallen een melding van de Inspectie SZW heeft geleid tot een maatregel/sanctie door de cki. Er zijn wel verschillen per cki. Zo legt één cki (cki 6, 67%) meer dan gemiddeld sancties op in vervolg op een melding van de Inspectie SZW[20] terwijl een andere cki (cki 4) geen enkele sanctie heeft opgelegd. In grafiek 7 wordt dit weergegeven.

Grafiek 7[21] **Opgelegde sancties n.a.v. meldingen Inspectie SZW (per cki) 2012**

Het nemen van sancties daar waar certificaathouders zich in de praktijk niet blijken te houden aan de regels die de basis vormen voor het verleende certificaat, is van groot belang voor het vertrouwen van opdrachtgevers en anderen in het certificatiestelsel.

Er blijken door de cki's een aantal redenen te worden genoemd om in vervolg op een melding door de inspectie niet tot een sanctie over te gaan. Zo verrichten veel cki's ook zelf nog nader onderzoek bij

[18] De marktaandelen (aantal aangesloten certificaathouders) van de cki's zijn (februari 2013) als volgt: Eerland (35%), Veritas (11%), SGS Intron (21%), KIWA (11%), SGS Nederland (2%), TüV Nederland (20%).

[19] SC530, artikel 5.5.4.2 'Onderzoek door overheidsinstellingen'.

[20] Het onderzoek van de Inspectie SZW over de wijze waarop cki's de sanctiebepalingen uit het nieuwe certificatieschema asbest toepassen verschijnt in het najaar van 2013.

[21] De afhandeling van meldingen van de Inspectie SZW door de CKI's is (nog) niet in alle gevallen bekend. De absolute aantallen wijken daarom af van grafiek 5 en 6.

de certificaathouder. Als dan de betreffende afwijkingen niet worden aangetroffen kan het zijn dat een sanctie achterwege blijft. Ook komt het voor dat de certificaathouder bezwaar of beroep heeft aangetekend tegen de handhavingsmaatregel van de Inspectie SZW en de cki om die reden geen sanctie oplegt.

Een verdere analyse van de wijze waarop cki's zijn omgegaan met de meldingen vanuit de Inspectie SZW en de consequenties die het heeft gehad voor de certificaathouders geschiedt in het kader van een onderzoek dat momenteel plaatsvindt naar de sanctietoepassing op basis van het certificatieschema (SC 530). Najaar 2013 wordt het eindrapport van de Inspectie SZW daarover verwacht.

4 Resultaten communicatie en samenwerking

4.1 Samenwerking met mede-toezichthouders

De asbestproblematiek is complex en er zijn veel partijen actief. Asbestverwijdering maakt onderdeel uit van een handhavingsketen. Een keten die begint met het doen van een sloopmelding door een opdrachtgever (eigenaar van een gebouw) aan de gemeente (gemeentelijk toezicht). En na de asbestinventarisatie, de verwijdering en de vrijgave (met primair toezicht door cki's en Raad voor Accreditatie) loopt via het toezicht op het transport (toezicht ILT) en de eindverwerking op de stortplaats (toezicht door de provincie). Een overzicht van het asbestverwijderingsproces bij bouwwerken is te vinden in bijlage 1.
Deze complexe asbestketen noodzaakt tot slimme samenwerking tussen de betrokken overheids-organisaties.

Het LAVS
Het Landelijk Asbest Volgsysteem (LAVS)[22] is een web-applicatie waarmee opdrachtgevers regie kunnen voeren op het volledige proces van asbestverwijdering: van inventarisatie tot en met de stort van de asbest. Het LAVS zorgt ervoor dat ketenpartners de juiste informatie hebben en volgt de wet- en regelgeving. Via het systeem is het asbestdossier voor alle ketenpartijen beschikbaar gedurende de gehele sanering. Het ministerie van IenM is - in samenwerking met het ministerie van SZW - verantwoordelijk voor de uitvoering van het project. Daarnaast zijn ook Aedes (branchevereniging van woningcorporaties), VVTB (werkgeversorganisatie voor asbestverwijderaars) en Ascert (beheersstichting asbestcertificatie) betrokken bij de ontwikkeling. Het LAVS heeft tot doel:

- verbeteren van inzicht in de aanwezigheid van asbest;
- het transparanter maken van het asbest-verwijderingsproces;
- verbeteren van de naleving van asbestregelgeving;
- verbeteren van het toezicht op de asbest-verwijdering;
- vereenvoudiging van de administratieve handelingen bij de asbestverwijdering;
- vergemakkelijken van het doorlopen van wettelijke procedures.

[22] Zie ook www.lavsinfo.nl

Op dit moment wordt het LAVS uitgetest door een beperkt aantal gebruikers in de asbestketen. In de loop van 2013 zal het systeem in principe voor alle opdrachtgevers[23] toegankelijk zijn en naar verwachting integraal worden ingevoerd. Voor inventarisatiebureaus en asbestsaneerders is de verplichting tot gebruik van het LAVS ook vastgelegd in de certificatieschema's.

Landelijk analyseteam en regionale pilots
Onder regie van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) is begin 2012[24] een landelijke analyseteam (LAAT) geformeerd. Dit landelijke analyseteam bestaat uit analisten van ILT, Inspectie SZW, KLPD en enkele regionale uitvoeringsdiensten (rud's). Het LAAT analyseert de binnen deze diensten beschikbare informatiebronnen en toezichtinformatie zodanig dat toezicht en opsporing in de asbestketen beter kan worden gericht op gezamenlijk bepaalde risico's en prioritaire actoren.
Het LAAT heeft in 2012 een landelijke lijst van gezamenlijke aandachtsbedrijven geleverd die vanuit de beschikbare informatiebronnen in het oog springen en op grond daarvan in het toezicht verscherpte aandacht vragen. Dit betreft nog voornamelijk gecertificeerde bedrijven, omdat thans nog weinig gegevens bekend zijn bij de betrokken inspectiediensten over malafide asbestsaneerders.
In 2012 zijn in drie regio's pilots gestart om de operationele samenwerking tussen toezichthouders te versterken. In de regio's Rijnmond, IJmond en Rivierenland (Gelderland) werken alle betrokken instanties structureel samen rond concrete casuïstiek. Alle ketenpartners nemen deel aan het casusoverleg: ILT, Inspectie SZW, gemeenten, provincie, politie en Functioneel Parket (FP) en worden vanuit de regionale uitvoeringsdiensten (rud's) gecoördineerd. De pilots hebben geleid tot diverse gezamenlijke toezichtacties en handhavingsinterventies.

[23] Alleen bedrijven en toezichthouders hebben door middel van e-Herkenning toegang tot het LAVS (particulieren dus niet).
[24] Brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 23 maart 2012 (kamerstuk 25 834, nr.72).

Samenwerking tussen inspectiediensten
Binnen het project 'Ketenhandhaving asbest' wordt onder meer samengewerkt in de pilot IJmond. Een oplettende gemeenteopzichter tipte eind 2012 de Milieudienst IJmond over een grote verbouwing. De bal ging rollen en een niet-gecertificeerd bedrijf bleek asbest te saneren.

De gemeenteopzichter was eind december bezig rioleringswerk te controleren toen hij een oud pand tegenkwam dat flink werd verbouwd. Hij betwijfelde of er veilig werd gewerkt en seinde de Milieudienst IJmond in. Een medewerker van de milieudienst ging, samen met een bouwopzichter van de gemeente, een kijkje nemen. Een aannemer bleek het pand volledig aan het strippen. Navraag leerde dat hiervoor geen asbestinventarisatie was gedaan. Tussen het sloopafval lag asbestverdacht materiaal: het werk werd daarom stilgelegd. De milieudienst schakelde de Inspectie SZW en het Regionaal Milieuteam (RMT) van de politie in. De opdrachtgever van de verbouwing werd verplicht alsnog een asbestinventarisatie uit te voeren. Daaruit bleek dat het inderdaad om asbest ging. In een schuurtje bleken zelfs al zakken met asbesthoudend afval uit een plafond te staan. De Inspectie SZW heeft - op basis van de bevindingen van de inspecteur van de Milieudienst IJmond - een boeterapport opgemaakt voor de aannemer. Het RMT maakte proces-verbaal op tegen de opdrachtgever. Zowel aannemer als opdrachtgever worden extra in de gaten gehouden.

Omdat de verschillende toezichthouders in de regio IJmond/Amsterdam, waaronder de Inspectie SZW, nauw samenwerken, konden zij hiertegen met vereende krachten en met succes optreden. Dergelijke samenwerking vindt ook plaats in de regio Rotterdam (Rijnmond) en in Gelderland (Rivierenland). Alle toezichthouders die werkzaam zijn binnen de asbestketen zijn betrokken. Doel is om op die manier het ketentoezicht te versterken.

Nieuwsbrief
Begin 2013 is de 'Nieuwsbrief Asbest' verschenen. Met deze e-nieuwsbrief wil de Inspectie gemeentelijke en andere mede-toezichthouders in de asbestketen informeren over wat de Inspectie SZW op dit gebied doet en wat de gemeenten zelf kunnen doen. De nieuwsbrief is ook bedoeld om de samenwerking tussen toezichthouders te bevorderen door gezamenlijke successen met handhaving in de asbestbranche te delen. Met name de gemeenschappelijke aanpak van malafide saneerders staat centraal. Met de periodieke nieuwsbrief wordt het relevante netwerk uitgebreid zodat daarmee de slagkracht van de toezichthouders wordt versterkt.

4.2 Communicatie met de asbestsector

Communicatiestrategie
De Inspectie SZW heeft in 2012 een communicatiestrategie ontwikkeld. Daarbij zijn nadrukkelijk ook vertegenwoordigers uit de sector betrokken. Centraal staat de boodschap dat asbestverwijderingsbedrijven belangrijk maatschappelijk werk verrichten. Zij verwijderen materiaal dat zeer schadelijk is voor de volksgezondheid waarbij zij zelf risico's lopen. Om ervoor te zorgen dat zijzelf, de mensen waarmee ze werken en mensen in de omgeving geen risico's lopen om asbestvezels in te ademen, staat vakmanschap centraal. Dit vakmanschap vormt het fundament onder de arbowetgeving, het certificatiesysteem en de professionaliteit van iedere asbestverwijderaar. De Inspectie SZW spreekt de sector aan op deze professionaliteit: 'veilig en gezond werken met asbest is een vak apart'. Uit bijeenkomsten en gesprekken met vertegenwoordigers in de asbestsector blijkt dat een appel op vakmanschap en professionaliteit breed wordt onderschreven. Belangrijke delen van de sector voelen zich aangesproken door deze benadering en willen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid hieraan een bijdrage leveren.

Bijeenkomsten en contacten
Het afgelopen jaar heeft de Inspectie SZW nadrukkelijk geïnvesteerd in de relaties met de verschillende actoren in de asbestsector. Dit alles ook vanuit de overtuiging dat een intensievere aanpak niet alleen om strikt en stevig inspecteren vraagt maar ook om samenwerking met onder meer sociale partners, andere inspectiediensten, de beheersstichting Ascert, cki's, asbestinventarisatie- en saneringsbedrijven en laboratoria. De Inspectie heeft bijdragen geleverd aan congressen en andere bijeenkomsten van de sector. Daarbij is het belang van samenwerking steeds weer benadrukt. Ook zijn er 'rondetafelbijeenkomsten' georganiseerd met sleutelpersonen uit de sector over de aanpak om de naleving van arbowet- en regelgeving te verhogen. De bijeenkomsten hebben geleid tot een stevig netwerk van contacten en er is draagvlak gecreëerd om te investeren in veilig en gezond werken.

Cultuurtraject

De werkgeversorganisaties VVTB en VERAS hebben medio 2012 gebruik gemaakt van subsidie in het kader van het Actieplan Arbeidsveiligheid van het ministerie van SZW. Binnen dit project worden interventies ontwikkeld die het veiligheidsbewustzijn en het veilig gedrag van asbestverwijderaars en met name DTA-ers stimuleren. Dit project is in juni 2013 met de start van een veiligheidscampagne afgerond.

Veilig asbest Verwijderen Test

Om het veilig werken in de sector te vergroten heeft de Inspectie SZW een zogenaamde zelfinspectietool[25] - de 'Veilig Asbest verwijderen Test' - ontwikkeld. Het betreft een digitale test met foto's en filmpjes die de belangrijkste risico's van het verwijderen van asbest laat zien en aangeeft hoe die kunnen worden voorkomen. Met verschillende partijen in de sector[26] is nauw samen gewerkt om de test te ontwikkelen. De inspectietool is bedoeld voor de werknemers in de sector: de deskundig asbestinventariseerders (DIA), de deskundig asbestverwijderaars (DAV) en de deskundig toezichthouders asbest (DTA). Het doel van de tool is om het veiligheidsbewustzijn van de werknemers te vergroten. De situaties die worden getoond laten belangrijke tekortkomingen zien waar de Inspectie op let en die kunnen leiden tot blootstelling aan asbestvezels.

Alle opleidingsinstituten in de branche kunnen de tool kosteloos gebruiken. Dat geldt ook voor werkgevers die de kennis van hun werknemers willen opfrissen. Voor het behalen van de verplichte persoonscertificaten is de zelfinspectietool een goede studiehulp voor het echte examen.

Campagne malafide saneerders

Naast het harde inspectie-optreden tegen malafide klussers en aannemers, is de Inspectie begin 2013 ook een campagne gestart om malafide saneerders en (particuliere) opdrachtgevers te waarschuwen voor de grote risico's die zij lopen bij het ondeskundig verwijderen van asbest. Klanten die in zee gaan met malafide klusbedrijven brengen de gezondheid van zichzelf, hun kinderen en soms ook omwonenden in gevaar, alleen maar om goedkoper uit te zijn. In de campagne worden klusbedrijven en aannemers die asbest illegaal verwijderen gewezen op het risico van hoge boetes. Via banners op websites van professionele bouwmarkten en kluswebsites en advertenties (advertorials) in huis-aan-huis bladen worden particulieren die gaan verbouwen en klusbedrijven gewaarschuwd voor de gezondheids- en financiële risico's die zij lopen. In de campagne wordt verwezen naar de website van de rijksoverheid[27] en een campagnepagina van de Inspectie SZW[28]. Ook wordt er steeds verwezen naar de naam- en adresgegevens van gecertificeerde asbest-verwijderingsbedrijven (www.ascert.nl). De campagne had een looptijd van januari tot mei 2013.

[25] www.zelfinspectie.nl

[26] De Stichting Certificatie Asbest (Ascert), de belangenvereniging van werknemers in de uitvoering van de asbestsector (WUA) en de ingenieursbureaus SEARCH en BME

[27] www.rijksoverheid.nl, onder 'onderwerpen/asbest'

[28] www.inspectieszw.nl, onder 'campagnes'

5 Conclusies en vervolgaanpak

De sectorrapportage Asbest geeft een beeld van de inspectieresultaten en ontwikkelingen over met name 2012. Dit is het eerste jaar van de uitvoering van de Meerjarenaanpak Asbest 2012 - 2015. Een dynamisch jaar waar veel in beweging is gebracht.

5.1 Verhoging naleving gecertificeerde asbestsector

Harde aanpak op cruciale tekortkomingen
De naleving van arbowet- en regelgeving door de gecertificeerde saneringsbedrijven is in 2012 (nog) niet gestegen. De resultaten laten zien dat er juist sprake is van een flink stijgende lijn waarbij het percentage bedrijven waar handhavend is opgetreden in 2012 is gestegen naar 70% (figuur 1). Deze afwijking van de vrij constante nalevingniveaus over de afgelopen jaren wordt door de Inspectie SZW (vooralsnog) niet gezien als een uiting van een slechter naleefgedrag van de bedrijven. De vorming per 1 januari 2012 van een asbestinspectieteam met volledig vrijgestelde inspecteurs, een concentratie aan expertise en een strakke focus op de asbestsector maakt dat de bedrijven stevig worden aangepakt. De inspecteurs treden hard op en worden daar ook op aangestuurd. Dit blijkt ook uit de inzet van 'zware handhavinginstrumenten' (boetes, stilleggingen, proces verbaal) die in 2012 fors stijgt. Dit geldt zowel voor het 'meldingenproject' als voor het project gericht op 'niet-nalevers': 44% (grafiek 1) respectievelijk 50% (grafiek 3) van de ingezette handhaving betreft boetes, stilleggingen en/of proces verbaal.

Bij de inspecties richten de inspecteurs zich vooral op ernstige tekortkomingen waar de kans op blootstelling aan asbestvezels groot is. Dit vergroot de voorspelbaarheid van het optreden en versterkt het draagvlak bij de bedrijven. Er wordt immers geïnspecteerd op zaken waar breed van wordt onderschreven dat ze er echt toe doen. De asbestsaneerders weten op welke tekortkomingen de Inspectie SZW zeker let en kunnen daarmee rekening houden bij hun saneringswerk.

Aanpak 2013 en 2014
Met de inwerkingtreding van de Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving per 1 januari 2013 zal de Inspectie nog forser kunnen optreden bij asbestverwijderaars die overtredingen begaan. De boetenormbedragen zijn immers twee tot drie keer zo hoog geworden. De Inspectie zal daar waar sprake is van bedrijven die herhaaldelijk en veelvuldig de regels overtreden - en als 'notoire overtreders' worden gezien - gebruik maken van de mogelijkheid om 'bedrijfsactiviteiten preventief stil te leggen'. Dit betekent dat deze bedrijven het risico lopen dat zij maximaal drie maanden geen saneringsactiviteiten kunnen verrichten. De Inspectie verwacht dit instrument in 2013 en 2014 herhaaldelijk in te zetten.

Intensieve samenwerking met branche
De Inspectie communiceert over haar optreden intensief met sociale partners en andere relevante betrokken partijen in de sector. Dit leidt ertoe dat Inspectie en asbestbranche de weg van de samenwerking hebben gevonden. De actieve deelname van de Inspectie SZW aan congressen en bijeenkomsten betekent dat er continu contactmomenten zijn en informatie snel met elkaar kan worden gewisseld. Bij de totstandkoming van de 'Veilig asbest Verwijderen Test' - een zelfinspectietool voor werknemers - is de branche nauw betrokken. Dit maakt dat de tool kwalitatief zo goed als mogelijk aansluit bij de praktijk van de saneringswerkzaamheden. Het gebruik van de tool - bij scholingsinstituten en bedrijven - wordt daarmee bevorderd. De werkgeversorganisaties VERAS en VVTB zijn met behulp van SZW-subsidie een project gericht op verbetering van de veiligheidscultuur gestart. In de onlangs gestarte campagne 'Veilig in elke Vezel' zet de branche verschillende instrumenten in waar 'vakmanschap' centraal staat. Er wordt door middel van een website (www.vezelveiligheid.nl), een postercampagne, voorlichtingsfilmpjes, trainingsmateriaal voor opleidingen en themagerichte informatie - bedoeld voor toolboxen die bij de bedrijven kunnen worden gehouden - benadrukt dat veilig asbest saneren een vak is. Dit sluit goed aan bij de communicatiestrategie van de Inspectie SZW waar veilig werken en professioneel werken onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden onder het motto 'asbest slopen is een vak apart'.

Aanpak 2013 en 2014
De Inspectie blijft in 2013 en 2014 investeren in de contacten met sociale partners en goedwillende bedrijven in de asbestsector. Zo zal de Inspectie verder gaan met het organiseren van zogenaamde

‘rondetafelbijeenkomsten’. Deze bijeenkomsten zijn bedoeld om samen met sleutelpersonen uit de branche informatie uit te wisselen over elkaars activiteiten als ook bestaande knelpunten met elkaar te bespreken en tot (gezamenlijke) activiteiten te komen. De sector en de Inspectie blijven elkaar zo scherp houden met als doel om het veilig en gezond werken op een hoger niveau te krijgen.

Versterkte samenwerking tussen toezichthouders

In 2012 is de samenwerking tussen de verschillende toezichthouders in de asbestketen geïntensiveerd. Onder regie van het ministerie van IenM wordt samengewerkt in het landelijk asbest analyseteam. Toezichtinformatie wordt aan elkaar beschikbaar gesteld en geanalyseerd zodat de gezamenlijke inzet zich kan richten op prioritaire actoren. In een drietal regio’s wordt op operationeel niveau samengewerkt rond concrete casuïstiek: Amsterdam/IJmond, Gelderland en Rotterdam/Rijnmond. Dit wordt in 2013 en 2014 gecontinueerd.

Verbetering in de samenwerking met cki’s

De afspraken met de cki’s over informatie-uitwisseling in het nieuwe Informatieprotocol hebben in 2012 vorm gekregen. Hoewel het aantal meldingen in 2012 vier tot vijf keer zo hoog ligt als in 2011 het geval was, blijkt dat tot nu toe slechts twee cki’s regelmatig meldingen doen richting de Inspectie SZW (grafiek 6). De overige vier cki’s voeren het Informatieprotocol wat dat betreft feitelijk niet of nauwelijks uit.

Ook wanneer wordt gekeken naar de opgelegde sancties door cki’s naar aanleiding van meldingen van de Inspectie SZW, blijkt dat bij zo’n 50% van deze meldingen daadwerkelijk een sanctie volgt. De reden voor cki’s om geen sanctie op te leggen zijn divers. Zo wordt er onder meer aangegeven dat de certificaathouder zelf al verbetermaatregelen had getroffen en er daarom geen sanctie is opgelegd. Ook geven cki’s wel aan dat zij zelf een extra werkplekinspectie hebben uitgevoerd om de melding te verifiëren en geen afwijkingen (meer) hebben aangetroffen. Het daadwerkelijk opleggen van sancties door de cki’s - daar waar certificaathouders zich in de praktijk niet blijken te houden aan de regels die de basis vormen voor het verleende certificaat - is van groot belang voor het vertrouwen van opdrachtgevers en anderen in het gecertificeerde stelsel.

Aanpak 2013 en 2014

De Inspectie zal de komende periode de cki’s nadrukkelijker aanspreken op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van de uitvoering van het Informatieprotocol. Niet alleen verwacht de Inspectie dat conform het protocol alle cki’s informatie over geconstateerde tekortkomingen bij de certificaathouders uitwisselen maar even zeer dat de cki’s sanctionerend optreden op basis van de door de arbeidsinspecteurs geconstateerde overtredingen waarover zij in het kader van het protocol zijn geïnformeerd.

De Inspectie beschouwt de cki’s als een cruciale partner in het gecertificeerde stelsel. Het zijn de cki’s die als eerstelijns toezichthouder het primaire toezicht op de certificaathouders horen uit te oefenen. Feitelijk zou het stelsel zo goed moeten werken dat de Inspectie SZW slechts periodiek (een keer in de zoveel jaar) via inspectieprojecten in de asbestsector actief inspecteert. Het tegendeel is op dit moment het geval. De Inspectie heeft sinds januari 2012 een asbestinspectieteam in het leven geroepen bestaande uit inmiddels dertien inspecteurs die voltijds en onder directe aansturing dagelijks inspecties verrichten bij saneringswerkzaamheden. Voor een sector met circa 300 gecertificeerde saneringsbedrijven is dat een forse investering. De Inspectie overweegt in haar rapporten en bevindingen over de cki’s uit te gaan van openbaarmaking van informatie (‘naming’). De Inspectie verwacht dat dit een effectief instrument kan zijn om cki’s te activeren in hun belangrijke rol in het stelsel. De Inspectie zal dus vanuit haar toezichthoudende rol sturender optreden en is ook bereid om - indien nodig - in het uiterste geval een aanwijzingsbevoegdheid in te trekken.

Vergroten betrokkenheid opdrachtgevers

Uit de inspectie-ervaringen over de afgelopen periode blijkt regelmatig dat ‘opdrachtgevers’ asbest vooral als een last ervaren waar zij zich niet of onvoldoende in verdiepen. Ook institutionele opdrachtgevers (als vastgoedbeheerders en woningcorporaties) geven aan hun verantwoordelijkheid als gebouweigenaar soms minimaal invulling. Er wordt een sloopmelding gedaan en een daarbij horend inventarisatierapport wordt door een asbestinventarisatiebureau opgesteld. Het werk wordt vervolgens aanbesteed bij een gecertificeerd saneringsbedrijf. Van enige verdere bemoeienis bij de asbestsanering is vervolgens door of namens de opdrachtgever niet of nauwelijks nog sprake.

Aanpak 2013 en 2014

De Inspectie SZW wil de (maatschappelijke) verantwoordelijkheid van opdrachtgevers meer benadrukken. Dit geldt vooral de mogelijke gezondheidsrisico’s bij blootstelling van asbestvezels

aan derden (zoals bewoners, bezoekers, patiënten). Maar ook de financiële gevolgen voor de opdrachtgever als een sanering niet volgens de regels loopt, kunnen fors zijn. Al met al reden genoeg om vanuit een welbegrepen eigenbelang als opdrachtgever aandacht te hebben voor een vakkundige sanering.

De Inspectie wil de komende periode de (juridische) mogelijkheden in kaart brengen om handhaving-correspondentie met betrekking tot de saneerder in afschrift ook aan de opdrachtgever toe te zenden. Opdrachtgevers (en mogelijk ook andere partijen) verkrijgen daarmee meer zicht op de kwaliteit van de gecertificeerde bedrijven waar ze zaken mee doen. De openbaarheid ('naming & shaming') zal een krachtig effect op de naleving kunnen hebben.

De mogelijkheden voor de Inspectie SZW om handhavend op te treden richting de opdrachtgever zijn beperkt. De opdrachtgever is verplicht om op basis van het Arbobesluit rekening te houden met de gezondheidsrisico's in de uitvoeringsfase. Dit betekent dat er bij asbestverwijdering een inventarisatierapport moet zijn op basis waarvan de saneerder het werk kan uitvoeren. Ook het stilleggen van het werk - bij onvolkomenheden - raakt de opdrachtgever. De mogelijkheden zullen worden verkend om door middel van 'ketenaansprakelijkheid' hier steviger richting opdrachtgevers te kunnen optreden.

De Inspectie gaat door middel van bijeenkomsten en/of communicatiemateriaal 'good practices' van opdrachtgevers in beeld brengen die als gebouweigenaar actief betrokken zijn bij asbestproblematiek.

5.2 Minder malafide saneerders

Een intensieve inspectie- en opsporingsaanpak

De samenwerking tussen inspectiediensten in de asbestketen is geïntensiveerd. De Inspectie SZW ontvangt tal van tips en signalen. Veel daarvan zijn afkomstig van gemeentelijke inspectiediensten: diensten milieubeheer en bouw- en woningtoezicht. Maar ook met de regionale milieuteams van de politie wordt nauw samengewerkt. De Inspectie werkt niet alleen op operationeel niveau samen in de pilotregio's Rotterdam/Rijnmond, Amsterdam/IJmond en Gelderland-Rivierenland maar ook onderhouden de inspecteurs nauwe contacten met collega-toezichthouders in andere regio's. Bij de aanpak worden er door de Inspectie forse bestuurlijke boetes opgelegd die tot tienduizenden euro's kunnen oplopen. Ook vinden er strafrechtelijke onderzoeken plaats waarbij het Openbaar Ministerie het voortouw heeft. De samenwerking binnen de Inspectie SZW tussen inspecteurs (arbo) en rechercheurs (opsporing) heeft er toe geleid dat er momenteel meerdere strafrechtelijke onderzoeken in samenwerking met het Functioneel Parket van het Openbaar Ministerie lopen. De verwachting is dat deze onderzoeken in 2013 tot strafvervolging zullen leiden. Ook de Criminele Inlichtingeneenheid (CIE) is betrokken bij de opsporing van malafide saneerders. Tips en signalen waarbij sprake is van een vermoeden van zware overtreding worden onderzocht door de Inspectie SZW.

Gerichte communicatie-activiteiten

Naast de inzet van eigen bestuursrechtelijke handhaving en de ondersteuning bij de strafrechtelijke handhaving door het Openbaar Ministerie, zet de Inspectie SZW bewust ook in op communicatie-activiteiten. Periodiek worden pers- en nieuwsberichten opgesteld waarin casuïstiek wordt belicht. In deze berichten wordt de hoogte van de opgelegde boetes benadrukt. Met de berichten wordt eveneens beoogd de beleefde pakkans te beïnvloeden. Ook de begin 2013 gevoerde campagne 'malafide saneerders' had tot doel malafide saneren te ontmoedigen en het werken met gecertificeerde bedrijven te bevorderen.

Aanpak 2013 en 2014

De Inspectie SZW blijft de komende periode stevig inzetten op beide sporen: intensief inspecteren en opsporen èn met communicatie-uitingen de sanctiehoogte en pakkans benadrukken richting zowel opdrachtgevers als malafide saneerders (klusbedrijven, aannemers etc). De in te zetten en beschikbare inspectie-capaciteit zal daarbij verder worden verhoogd ten gunste van de aanpak van malafide saneerders.

Malafide sanering melden: de 'Asbest app'

In juni 2013 heeft de Inspectie SZW een 'app' geïntroduceerd. Verdachte situaties met betrekking tot asbestsaneringen kunnen voortaan met behulp van een 'asbest app' worden gemeld. De Inspectie heeft de app laten ontwikkelen voor de iPhone. Collega-toezichthouders - zoals bouw- en woning-toezicht, milieupolitie - kunnen met de app direct controleren of asbestsloopwerkzaamheden die men onderweg tegenkomt, zijn gemeld bij de Inspectie. Als dat niet het geval is, kan er gelijk een signaal worden doorgegeven aan de Inspectie SZW. De app is een handig, laagdrempelig middel om

verdachte situaties waar asbest bij betrokken is door te geven. Op de app staan alle bij de Inspectie SZW bekend zijnde asbestmeldingen aangegeven. Er kan dus direct gecheckt worden of de wettelijk verplichte saneringsmelding wel is gedaan. Het is van belang dat ook de toezichthouder zelf actie onderneemt door bijvoorbeeld de werkzaamheden stil te leggen. De Inspectie SZW draait op dit moment een proef met de app om te kijken of hij goed bruikbaar is. Het is de bedoeling de app in het najaar ook beschikbaar te stellen voor andere smartphones en dan breed onder de aandacht te brengen. Met de app zullen nog meer malafide saneerders kunnen worden aangepakt.

5.3 Vergroting bewustwording 'risicosectoren'

Aanpak 2013 en 2014

Scheepsonderhoud- en reparatiebranche
In 2013 vinden in de scheepsbouw- en scheepsreparatiebranche inspecties plaats. Bij deze inspecties wordt onder meer geïnspecteerd op het arbeidsrisico asbest. De sector is van oudsher een van de sectoren waar blootstelling aan asbestvezels veelvuldig aan de orde was. Ook op dit moment kan er echter bij de scheepsonderhoud- en reparatiewerven nog sprake van zijn dat werknemers met dit arbeidsrisico te maken krijgen. Hoewel er sinds januari 2011[29] sprake is van een wereldwijd totaalverbod voor het gebruik van asbesthoudende materialen aan boord van alle zeeschepen, wordt er nog altijd op allerlei uiteenlopende plaatsen asbest aan boord van schepen aangetroffen. Nog los van de bouwdatum van een schip, kunnen oorspronkelijk asbestvrije schepen alsnog asbest aan boord hebben als gevolg van reparaties op een scheepswerf en/of in later aangeschafte reserveonderdelen.

Tijdens de inspecties bij de scheepsonderhoud- en reparatiewerven wordt gecontroleerd of er in de risico-inventarisatie- en evaluatie (RI&E) aandacht is besteed aan asbestblootstelling. Ook wordt er gekeken of er voldoende beheersmaatregelen zijn getroffen waaronder voorlichting en onderricht ten behoeve van het personeel op de werf. De Inspectie SZW verricht deze inspecties mede in vervolg op signalen over tekortkomingen die zijn verkregen uit eerdere inspecties door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)[30].

Ook in de door de Inspectie uitgegeven arbobrochure voor de sector scheepsbouw- en reparatie is inmiddels informatie opgenomen over de risico's voor blootstelling aan asbest.

Voor 2014 overweegt de Inspectie om in overleg met de sociale partners in de branche - en rekening houdend met de inspectieresultaten - ook met de inzet van communicatie-activiteiten de bewustwording bij werknemers over de risico's van asbest te vergroten.

Installatiebranche
Werknemers in de installatiebranche lopen een relatief groot risico op blootstelling aan asbestvezels. Uit gegevens van het Instituut voor Asbestslachtoffers (IAS) blijkt dat juist in deze sector veel slachtoffers werkzaam zijn geweest. Dit komt omdat in deze branche werknemers en zzp-ers dikwijls werkzaamheden verrichten in delen of installaties van bouwwerken en constructies waar asbest in het verleden veelvuldig is toegepast. Bijvoorbeeld in kruipruimten en dakbeschotting van zolders. De Inspectie SZW bereidt communicatie-activiteiten voor om samen met sociale partners in de installatiebranche de kennis en de bewustwording over de risico's van asbest te vergroten. In samenwerking met de vakbonden en werkgeversorganisatie Uneto-Vni wordt gewerkt aan een thema-bijeenkomst over kankerverwekkende stoffen (kwartsstof en asbest) bedoeld voor installatiebedrijven en hun werknemers. De ontwikkeling van een communicatietool maakt onderdeel uit van de activiteiten in deze sector in 2013.

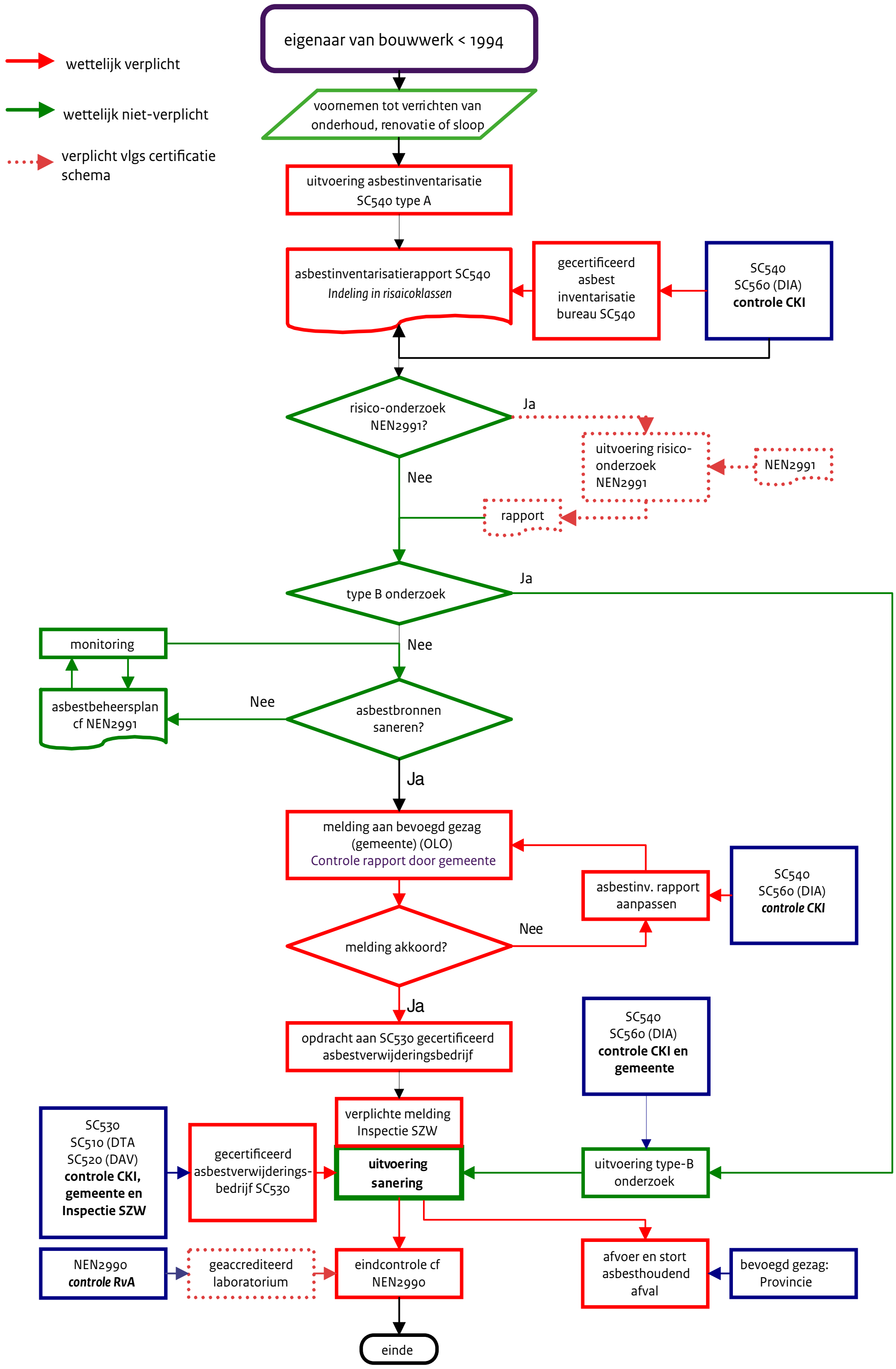
De Inspectie wil in 2014 gericht inspecteren bij de bedrijven in de installatiebranche. Dit kan worden ingepast in de inspecties gericht op bouwlocaties (in het bijzonder renovatiebouwprojecten).

---

[29] Een en ander is geregeld in het internationale verdrag voor de veiligheid op zee, 'International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS-Verdrag)'.

[30] 'Asbestonderzoek bij scheepswerven en treinonderhoudsplaatsen', VROM-Inspectie (16 mei 2011).

Bijlage: Overzicht proces asbestverwijdering bouwwerken[31]

[31] Het processchema is afkomstig van Stichting Asbest Advies Centrum (AAC)

Dit inspectierapport is een uitgave van:

Inspectie SZW
De Inspectie SZW maakt deel uit van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Projectleider
Mark Geers

Projectsecretaris
Shaira Saddal

vijfkeerblauw | SSS-618632